

Útmutató a nyelvi napló elkészítéséhez

Lanstyák István (2007, 2010) alapján

A nyelvi naplóban olyan nyelvi vonatkozású eseményeket rögzítsenek, melyeknek közvetlen részesei voltak, vagy akár olyanokat is, amelyeket mások elbeszélése alapján hallottak, és érdekesnek találtak. Az eseményleírason kívül bármilyen érdekesnek, figyelemre méltónak tartott nyelvi jelenséggel kapcsolatos észrevételeket megfogalmazhatnak a naplóban.

A naplóbejegyzések száma nem számít bele az értékelésbe, de legalább egy bejegyzést kell tartalmaznia. (A bejegyzéseket ne felejtsek el dátumozni!)

Mintának következzen néhány naplóbejegyzés szlovákai magyar hallgatók nyelvi naplójából:

1.

Egyik délután Csabával bevásárolni voltunk. Miután hazaértünk hozzájuk, az édesanyjának is megmutattam néhány dolgot, amit vettünk. Kaptam Csabától két darab, természetes alapanyagokból készült szappant, a harmadikat pedig meg akarta tartani ő magának. Ezeket is mutattam Erzsi néninek és közben a következőket mondtam: „Aztán még ezt vette nekem ..., ezt meg magának.” Erre Erzsi néni hirtelen közbevágott: „Jaj, hát köszönöm szépen, nem kellett volna...” Vagyis Erzsi néni azt gondolta, hogy Csaba neki vette a másik szappant, holott saját magának. Erre én elszégyelltem magam, de majdnem el is nevettem magam, hogy ilyen félreértés támadt emiatt a kétértelmű szó miatt. A szappant inkább ott hagytam Erzsi néni előtt, mert nem akartam, hogy rájöjjön, igazából nem is neki szántuk.

2.

Ezen a szerdai napon a 15:40-es autóbusszal tartottam Pozsonyból Somorjára. Két lány ült mögöttem. Az egyikük ismerős volt számomra, és miután hallottam beszélgetésüket, már tudtam, hogy miért is. Ez a lány volt ugyanis az, akiről már a múlt szemeszteri nyelvi naplómban is írtam, aki szerint a páros testrészeket a magyarban nem szabad többes számban használni. Erre akkor jöttem rá, mikor a gimnazista lány így szólt: „Ebben a magas sarkú cipőben annyira megfájdultak a lábaim.” Az egyetemista lány válasza ez volt: „Nem a lábaid, hanem a lábad. Nem értem, miért nem tudják az itteniek rendesen, egyes számban használni.” Ekkor én akaratlanul hátrafordultam, közbeszóltam a beszélgetésükbe. Elmondtam, hogy magyar szakos hallgató vagyok, tehát jövődöbéli tanár, és azért, ha a diákjaim többes számban fogják használni a páros testrészeket, nem fogom őket megszólítani, csak elmondom, hogy az úgymond magyarosabb forma az egyes számú. Aztán megkérdeztem az egyetemista lánytól, hogy azt használja-e pl., hogy szemeim. A válasza az volt, hogy igen, mert a szabály csak a láb, kéz, fül szavakra érvényes. Elmagyaráztam neki, hogy ugyanarról az esetről van szó, amit előbb helytelenített, odaadtam neki egy tanulmányt, ami a páros testrészek többes számú használatáról szólt, amit ő el is olvasott ott a buszban. Az olvasás után némiképp elszégyellte magát, és ígéretet tett, hogy nem terjeszti tovább ezt a babonát. A további beszélgetésünk során pedig már csak pár adatot kérdeztem meg velük kapcsolatban a nyelvi napló miatt.

3.

Édesapám már több mint 30 éve liftszerelő, és már a szakmunkásképzőben is szlovákul tanulta meg az ehhez kapcsolódó szakkifejezéseket. Nemrég új munkatársat vettem fel mellé, akit neki kellett betanítania, de a közös munka eleinte nehézségbe ütközött, a munkatársa ugyanis magyar tannyelvű szakközépiskolába járt, így ő minden szakkifejezést magyarul használt, ami megértési gondokat okozott. Édesapám részéről ez a nyelvi akadály leküzdhetőbbnek bizonyult, mivel ő a szakmai gyakorlatának köszönhetően ki tudta következtetni a magyar szakkifejezés jelentését, még ha esetleg ő nem is használja magyarul.

4.

Vasárnap este édesanyámmal és húgommal többek között arról beszélgettünk, hogy másnap kezdődik a nyári szemeszter, ami biztosan hamar eltelik majd. Szó esett arról, hogy milyen órákat vettem fel, s mikor édesanyám meghallotta, hogy szociolingvisztikára is fogok járni, megjegyezte, hogy akkor majd ismét beszélgethetünk a nyelvművelők hülyeségeiről. Ekkor kérdezte meg, hogy mit szólok a suksüköléshez. Húgom erősen tiltakozott ez ellen: „Aki magyar, az ne suksüköljön. Ez nem való magyar emberhez.” Nagyon meglepődtem ezen a véleményén, hiszen többször hallottam őt is suksükölni. Kérdésemre, hogy miért van ennyire a suksükölés ellen, azt válaszolta, hogy mert így tanulta az alap- és középiskolában is. Furcsa volt számomra nemcsak azért, mert ő is használja ezt a megbélyegzett formát, hanem azért is, mert már párszor otthon is elmondtam, hogy ez egy nyelvi babona. Miután megmagyaráztam, hogy mi is a suksükölés lényege, hogy húgom is használja ezt a formát, hogy tévesen hiszi azt, hogy aki suksüköl az nem lehet rendes magyar, bízom benne, hogy sikerült „kiölnöm” húgomból ezt a babonát.

5.

Március 20-án meglátogattam nagyszüleimet, mert nagyapámnak 19-én volt a névnapja. Sokat beszélgettünk. Nagymamám elmondta, hogy a lajosmizsei rokonoktól kapott levelet, amihez mellékeltek egy értesítőt, ugyanis az unokatestvérének a lánya májusban férjhez megy. Nagymamám tőlem kért tanácsot, mert a fiatal párnak szeretett volna gratulációt írni. Az volt a problémája ugyanis, hogy nem tudta, hogy helyesen fogalmazná-e meg a magyarországiak számára ezt. Mondtam neki, hogy keresek valami idézetet, amit megírhat nekik, illetve, hogy elég az, ha ezt írja: „Házasságkötések alkalmából szívből gratulál, az elkövetkező életekhez sok boldogságot kíván a Vízkeleti család Doborgazról”. Nagymamám meglepődött, hogy ilyen egyszerűen fogalmaztam meg. Mint mondta, ő nem volt biztos benne, hogy így elküldhetné, de mivel egy magyar szakos mondta neki, elhiszi.

Felhasznált irodalom

Lanstyák István 2007. A nyelvhelyesség mint nyelvi probléma. *Kisebbségkutatás* 2. <http://epa.oszk.hu/00400/00462/00034/cikk14fc.html>

Lanstyák István 2010. A nyelvi problémák kezelése. *Fórum Társadalomtudományi Szemle* 3. <http://forumszemle.eu/2010/06/30/lanstyak-istvan-a-nyelvi-problemak-kezelese/>